

ELŐSZÓ

Immár négy esztendeje annak, hogy az Akadémiai Kiadó megtette az első lépést azon az úton, amelynek most az egyik fontos állomásához érkeztünk. Az első lépés a Halász Előd nevével fémjelzett nagyszótárak felújítása volt. Egy újabb lépést jelentett a kisszótárak újraszerkesztése, amelyeket a zsebszótárak követtek. A megjelent kisszótár 30 000-re duzzasztott címszóállománya a kézisztárak volumenéhez közelít, fizikai méreteiben, részletességében mégis inkább a kezdő, gyakran praktikus szempontokra figyelő felhasználót kívánja megszólítani. Ha nem lettek volna évszázados hagyományok, akkor is előbb-utóbb rá kellett volna jönni, hogy egy lépcsőfok még hiányzik: a nagyszótárak és a kisszótárak közt lennie kell egy sokak által áhított középútnak. Ezt hívhatjuk középszótárnak, kézisztárnak, asztali szótárnak, vagy egyszerűen csak szótárnak – az elnevezéstől függetlenül egyvalamiben biztosak lehetünk: aki már nem kezdő, ugyanakkor egyelőre még nem kíváncsi a nagyszótárak által kínált „inyencségekre” sem, általában ezt a közép méretet szeretné használni.

A *Német–magyar szótár* mintegy 60 000 címszavával lényegesen nagyobb találati valószínűséget ígér a felhasználónak, mint Halász Előd 1969-ben kiadott *Német–magyar kézisztára*, amelyben kb. 45 000 címszó van. Szótárunk egyébként nem e Halász-mű felújítása, hanem az általunk átdolgozott nagyszótár és kisszótár adatbázisán alapuló, ám lényegében pontról pontra ellenőrzött és újragondolt, azaz új szótár.

Szótárunk az említett kézisztár címszóállományától nemcsak a mennyiség, hanem az összetétel tekintetében is jelentősen eltér. A csaknem másfélszeres címszómennyiségben a többletet részben a hagyományos szókincs megfelelő gyakoriságú elemei (pl. *S-Bahn, Reiseleiter*), részben az eltelt idő alatt született új szavak alkotják (pl. *Handy, E-Mail, Euro*). Ugyanakkor a 45 000 szó közt is találunk olyanokat, amelyek nálunk nincsenek meg. Ez többnyire abból fakad, hogy a kézisztárban ilyen vagy olyan okból elavult szavak is vannak, amelyeket mi már nem vettünk fel (pl. *Ronde, Parteibetriebsgruppe*).

A szerkesztés során olyan felhasználót képeltünk magunk elé, aki magyar anyanyelvűként szeretné a német nyelven megfogalmazott gondolatokat megérteni, illetőleg német szöveget kíván magyar nyelvre átültetni. A megértés érdekében azon túl, hogy megadtuk a magyar ekvivalenseket, a jelentésváltozatokat magyarázattal láttuk el, ha a magyar szó is többjelentésű, továbbá feltüntettük a vonzatokat. A vonzatok megadása azoknak is hasznos lehet, akik ebben a szótárban a német szavaknak nemcsak a jelentését, hanem egyéb, a használatukat lehetővé tevő jellemzőit is meg kívánják találni. Ilyen adat még a címszavak szófaja és ragozása is. A címszavak más szavakkal való kapcsolódási lehetőségeiről szókapcsolatok megadásával adunk információt. Ahol szükséges volt, megadtuk a német szó kiejtését.

A *Német–magyar szótár* nemcsak felépítését és tartalmát tekintve XXI. századi produktum: az új évezredhez méltóak voltak keletkezésének körülményei is. A rohamléptekkel fejlődő számítástechnika bevonult a szótárírásba is, ami lehetővé tette, hogy a felújított szótárak teljes anyagát könnyen kezelhető adatbázisokban tároljuk. A gépek, persze, önmagukban még nem garantálhatják a megbízható, jó minőséget. Ha ez mégis megvalósult – és reményeink szerint mások is úgy fogják találni, hogy megvalósult –, akkor az elsősorban a szótár létrehozásában részt vállalók hozzáértésének és odaadásának köszönhető.

Budapesten, 2002. március 10-én

Földes Csaba, Uzonyi Pál